

Категоризация на неприятеля *Amathynetoides nitidiventris* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Amathynetoides nitidiventris* (*Hustache*) за територията на Европейския съюз (ЕС).

Amathynetoides nitidiventris (*Hustache*) не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен

Възрастно *Amathynetoides nitidiventris*

вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на Amathynetoides nitidiventris, се регулират с мерките, посочени в същия регламент.

Кореноплодният зеленчук Ullucus tuberosus, който е гостоприемник на Amathynetoides nitidiventris, е включен в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията² като „високорисково растение“. Въвеждането на Ullucus tuberosus на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета³, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. *OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.*

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 г. за създаване на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растенията, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, *C/2018/8877, ОВ L 323, 19.12.2018 г., стр. 10-15*; ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031,

³ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, *OJ L 317, 23.11.2016, стр. 4-104*

Вредителят *Amathynetoides nitidiventris* (Hustache) е с добре установена идентичност, за който съществуват надеждни методи за откриване и морфологични ключове за идентификация. Принадлежи към разред Coleoptera (твърдокрили, бръмбари), семейство Curculionidae (хоботници). Видът се среща и под следните синоними: *Adioristus nitidiventris* Hustache, *Amathynetes nitidiventris* Kuschel, *Puranius nitidiventris* Kuschel и *Macrostyphlus nitidiventris* Kuschel.

Биология на вредителя

Amathynetoides nitidiventris е моноволтинен вид (развива едно поколение годишно). Жизненият му цикъл продължава около 243 дни и е синхронизиран с развитието на растението гостоприемник.

Женските индивиди снасят яйцата си на малки купчинки, състоящи се от около 14 яйца, във влажна почва, близо до растението гостоприемник. Една женска може да снесе за 150 дни около 370 яйца. Ембрионалният период продължава около 30 дни. След излюпването си, ларвите се хранят (правят тунели) с клубените на растението

Ларви *Amathynetoides nitidiventris*
в клубени *ulluco*

гостоприемник *Ullucus tuberosus* (калдас). Ларвите преминават през 5 стадия и завършват развитието си за около 130 дни. Ларвите от последния стадий напускат клубените и какавидират в землисти камерки в почвата на дълбочина от 16 до 30 см. Какавидният период продължава около 30 дни. Първоначално след имагинирането си възрастните

индивиди остават в покой за около 50 дни. Пролетните дъждове ги активизират и те преминават към растението гостоприемник, като се хранят с млади корени и листа, и най-горните клубени на *Ullucus tuberosus*. Копулират и след около 18 дни женските яйцеснасят в почвата. Възрастните индивиди имат продължителност на живот около 220 дни и се срещат почти през цялата година.

Растения гостоприемници

Amathynetoides nitidiventris е монофаг, който вреди и може да завърши развитието си само върху вида *Ullucus tuberosus* (калдас). Този вид е единствен в род *Ullucus*.

Географско разпространение

Естественият ареал на разпространение на *Amathynetoides nitidiventris* е Южна Америка (Андите). Неприятелят е разпространен в Перу, Боливия и северната част Чили.

Тъй като *Ullucus tuberosus* е единственият гостоприемник на *Amathynetoides nitidiventris*, неприятелят може да присъства и в други съседни държави, където *Ullucus tuberosus* се отглежда.

Няма данни *Amathynetoides nitidiventris* да се среща в ЕС.

Глобално разпространение на *Amathynetoides nitidiventris*
(Източник: Morrone⁴)

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Amathynetoides nitidiventris* би могъл да навлезе на територията на ЕС посредством международния търговски обмен и движение на клубени *Ullucus tuberosus* и почва, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Основните пътища за навлизане на *Amathynetoides nitidiventris* на територията на ЕС са чрез:

- ларви и какавиди - с внос на клубени *Ullucus tuberosus*;
- яйца, ларви, какавиди и възрастни индивиди - с почва и почва прикрепена към машини или превозни средства.

Законодателството на ЕС забранява вноса на *Ullucus tuberosus* и почва от трети страни, следователно тези пътища за навлизане на неприятеля може да се считат за затворени.

⁴ Morrone JJ, 1994. Systematics, cladistics, and biogeography of the andean weevil genera *Macrostyphlus*, *Adioristidius*, *Puranius*, and *Amathynetoides*, new genus (Coleoptera, Curculionidae). American Museum novitates; no. 3104.

Съгласно информацията от базата данни на Europhyt⁵/TRACES-NT⁶, към 17 ноември 2021 г., обхващаща периода май 1994 г. – май 2020 г., не се съобщава за прихващания на *Amathynetoides nitidiventrис*.

Установяване и разпространение в ЕС

При евентуално навлизане на *Amathynetoides nitidiventrис* на територията на ЕС с клубени *Ullucus tuberosus*, вероятността да се прехвърли върху друг гостоприемник е много малка, тъй като той е монофаг и завършва развитието си само върху вида *Ullucus tuberosus*, а данни за отглеждане на територията на Съюза на растението му гостоприемник не са налични.

В резултат на гореизложеното *Amathynetoides nitidiventrис* най-вероятно не би могъл да се установи и разпространи на територията на ЕС.

Икономическо въздействие

Тъй като не е известно единственият гостоприемник на *Amathynetoides nitidiventrис* да се отглежда на територията на ЕС, то неблагоприятно икономическо или екологично въздействие не се очаква.

Мерки и методи за контрол

Неприятелят *Amathynetoides nitidiventrис* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на *Amathynetoides nitidiventrис*, се регулират с мерките посочени в приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, а потенциалните пътища за навлизането му в ЕС се регулират в Приложение VII на същия регламент⁷.

Пътят за навлизане на неприятеля чрез яйца, ларви, какавиди и възрастни, които се намират върху почва/хранителна среда се регулира с прилагане на точки 19 и 20 от

⁵ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

⁶ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁷ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

Приложение VI, към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072; почва прикрепена към машини се регулира с прилагането на Приложение VII, т.2 към същия регламент.

Кореноплодният зеленчук *Ullucus tuberosus*, който е гостоприемник на *Amathynetoides nitidiventris* и цикълът на развитие на неприятеля изцяло протича в него, е включен в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията като „високорисково растение“. Въвеждането на *Ullucus tuberosus* на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

Заключение

Amathynetoides nitidiventris не отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Критериите, които не са изпълнени, са потенциалът на вредителя да се установи и разпространи на територията на Съюза, както и икономическото или екологичното въздействие, което би могъл да окаже.

Значение за България

Към настоящия момент *Amathynetoides nitidiventris* не присъства на територията на ЕС и Р България.

Законодателството на ЕС забранява въвеждането от трети страни на вида *Ullucus tuberosus*, тъй като е класифициран като „високорисково растение“ (Приложение I към Регламент за изпълнение ЕС 2018/2019), както и почва/хранителна среда (Приложение VI, т.19 и т.20 към Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072), следователно пътищата за навлизане на неприятеля може да се считат за затворени.

При евентуално навлизане на *Amathynetoides nitidiventris* в България, той най-вероятно няма да може да се установи и разпространи на територията ѝ, тъй като единственият гостоприемник на неприятеля - *Ullucus tuberosus* не се отглежда в страната ни. В резултат на това няма вероятност неприятелят да окаже икономическо или екологично въздействие.

При обследване и съмнение за наличие на карантинни вредители е необходимо незабавно да се уведоми официалния контролен орган. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на тези вредители в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et all., 2022. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Amathynetoides nitidiventris*. EFSA Journal 2022;20(6):7396, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2022.7396>

Снимков материал:

Jesús Alcázar, Gonzalo Aldana, Susan Mayta, **Plagas y su Control, Capítulo V**, https://cipotato.org/wp-content/uploads/2014/09/05_plagas.pdf

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Татяна Величкова, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

25.10.2022 г.